

Raimo Immonen

YRITYSJÄRJESTELYT

Alma Talent
Helsinki 2018

7., uudistettu painos

Copyright © 2018 Alma Talent Oy ja Raimo Immonen

Kansi: Sirpa Puntti

Taitto: NotePad Ay

Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3483-9

ISBN (verkkokirja) 978-952-14-3484-6

BALTOprint Liettua 2018

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

SISÄLLYS

Esipuhe 7., uudistettuun painokseen.....	11
Lyhenteitä.....	13
1 Johdanto.....	17
1.1 Yritysjärjestelytilanteiden jäsentäminen – mitä ovat yritysjärjestelyt?	17
1.2 Teoksen rakenne ja rajaukset.....	19
1.3 Yhtiöoikeuden näkökulma.....	23
1.4 Vero-oikeuden näkökulma.....	24
1.5 Miksi yritysjärjestelyjä tehdään?	30
2 Yritysjärjestelytilanteet ja menettelyt.....	35
2.1 Yrityskauppa.....	35
2.2 Yrityskaupan menettelyt.....	43
2.3 Velka- ja vastuusuhteiden kehittyminen	50
2.4 Kaupan rahoittaminen kohdeyhtiön varoilla.....	56
2.5 Vakuuksien käsittely yrityskaupassa	68
2.5.1 Esinevakuudet	68
2.5.2 Takaukset.....	75
3 Yrityskaupan verotusperusteet	77
3.1 Liiketoiminta- eli substanssikauppa.....	77
3.1.1 Tuloverotus	77
3.1.2 Varainsiirtoverotus	81
3.1.3 Arvonlisäverotus.....	81
3.2 Omistuskauppa	83
3.2.1 Tuloverotus	83

3.2.2	Varainsiirtoverotus	111
3.2.3	Arvonlisäverotus.....	114
3.3	Henkilöyhtiön yhtiöosuuden luovutuksen erityispiirteet	114
3.4	Sukupolvenvaihdosluovutus ja verovapaus.....	118
3.5	Vahvistetut tappiot	126
3.5.1	Välitön omistajanvaihdos.....	127
3.5.2	Välillinen omistajanvaihdos.....	131
3.5.3	Verohallinnon poikkeus- eli käyttölupa	132

4

	Yhtiön varojen käyttäminen yritysjärjestelyissä	138
4.1	Laillinen ja laitton varojen jakaminen osakeyhtiölaissa	139
4.1.1	Perusteita	139
4.1.2	Varojen jakamisen periaatteet.....	146
4.2	Laitton varojenjako ja sen seuraamukset	162
4.3	Liiketoimintajärjestelyt ja varojen jakaminen.....	167

5

	Osakeyhtiön sulautuminen.....	182
5.1	Sulautumistyytit ja menettelyn eteneminen.....	182
5.1.1	Sulautumissuunnitelma	190
5.1.2	Tilintarkastajan lausunto	194
5.1.3	Sulautumisesta päättäminen	197
5.1.4	Vastikkeen määrääminen.....	200
5.1.5	Sulautumispäätöksen tekeminen, päätöksen moittiminen ja vähemmistönsuoja	206
5.1.6	Sulautumisen eri vaiheiden rekisteröinti....	208
5.1.7	Kuulutus velkojille ja vastustamisoikeus	211
5.1.8	Erityisten oikeuksien haltijat.....	228
5.1.9	Sulautumisen voimaantulo ja sen vaikutukset.....	229

5.1.10	Osakkeiden lunastus, kun sulautumista vastustetaan	233
5.1.11	Sulautumisen peruuntuminen	242
5.1.12	Kombinaatiosulautumisen erityispiirteet...	243
5.1.13	Tytäryhtiösulautumisen erityispiirteet.....	245
5.2	Sulautuminen verotuksessa.....	247
5.2.1	Tausta ja verotusperiaatteiden kehittyminen.....	247
5.2.2	Jatkuvuuden periaate	254
5.2.3	Fuusiotulos: voittoa tai tappiota.....	269
5.2.4	Erillinen verovelvollisuus.....	273
5.2.5	Menon jatkuvuus	274
5.2.6	Vahvistetun tappion siirtyminen.....	276
5.2.7	Osakkeenomistajan verotus	287
5.2.8	Muita veroseuraamuksia.....	288

6

	Osakeyhtiön purkaminen	291
6.1	Purkaminen yhtiöoikeudessa.....	291
6.1.1	Menettely.....	291
6.1.2	Velkojan asema	298
6.1.3	Osakkeenomistajan asema.....	303
6.2	Purkaminen verotuksessa	308
6.2.1	Yhtiön verotus	308
6.2.2	Verotustappiot	311
6.2.3	Osakkeenomistajan verotus	311
6.2.4	Varainsiirtoverotus	317
6.2.5	Arvonlisäverotus.....	317
6.2.6	Fuusio vai purkaminen – verosuunnittelun tekijöitä.....	318

7

	Osakeyhtiön varojen luovuttaminen toimintaa jakamalla	322
7.1	Tilanteiden jäsentäminen.....	322
7.2	Osakepääoman alentaminen varojen palauttamiseksi	323

7.3	Osakkeiden lunastaminen varojen palauttamiseksi	329
-----	---	-----

8

	Osakeyhtiön omia osakkeita hankkimalla tehtävät omistusjärjestelyt	331
8.1	Taustaa	331
8.2	Omien osakkeiden saaminen muutoin kuin vastiketta vastaan hankkimalla	333
8.3	Omien osakkeiden hankkiminen vastiketta vastaan	334
8.3.1	Yhtiöoikeudellinen menettely	334
8.3.2	Verotus	341
8.4	Omien osakkeiden luovuttaminen edelleen	352
8.4.1	Yhtiöoikeudellinen menettely	352
8.4.2	Verotus	355

9

	Liiketoimintasiirto	358
9.1	Liiketoimintasiirron yhtiö- ja työoikeudelliset perusteet	358
9.2	Siirrettävä liiketoiminta apporttiomaisuutena	362
9.3	Velkojen asema liiketoimintasiirrossa	369
9.4	Liiketoimintasiirto verotuksessa	372
9.4.1	Perusedellytykset	372
9.4.2	Liiketoimintakokonaisuus	375
9.4.3	Varojen ja velkojen kohdentaminen	386
9.4.4	Sovellettava hinnoittelu	390
9.4.5	Varaukset	393
9.4.6	Vastikeosakkeet	393
9.4.7	Verotustappiot	394
9.4.8	Varainsiirtoverotus	396
9.4.9	Konserniavustus	398
9.4.10	Arvonlisäverotus	398

10	Osakevaihto.....	400
	10.1 Osakevaihto yhtiöoikeudessa	400
	10.2 Osakevaihto verotuksessa.....	409
	10.2.1 Osapuolten status.....	409
	10.2.2 Ryhmävaihto.....	412
	10.2.3 Verotuksen lykkäytyminen	413
	10.2.4 Osakkeiden hankintameno	419
	10.2.5 Konserniavustus	421
	10.2.6 Verotustappiot	422
	10.2.7 Varainsiirtoverotus	423
11	Osakeyhtiön jakautuminen.....	424
	11.1 Jakautumistilanteet	424
	11.2 Jakautuminen yhtiöoikeudessa.....	424
	11.2.1 Tausta.....	424
	11.2.2 Jakautumismenettelyt	425
	11.2.3 Osakkeenomistajan asema.....	432
	11.2.4 Jakautumissuunnitelma	434
	11.2.5 Tilintarkastajan lausunto	436
	11.2.6 Jakautumisesta päättäminen	437
	11.2.7 Velkojakuulutus	439
	11.2.8 Velkojien asema	440
	11.2.9 Jakautumisen täytäntöönpano	445
	11.3 Jakautuminen verotuksessa.....	447
	11.3.1 Yleiset edellytykset.....	447
	11.3.2 Jatkuvuus	457
	11.3.3 Verotustappiot	461
	11.3.4 Varainsiirtoverotus	463
	11.3.5 Arvonlisäverotus.....	463
	11.3.6 Konserniavustus	464

12	Yritysmuodon ja osakeyhtiölajin muuttaminen.....	466
	12.1 Yksityinen liike yhtiötetään.....	466
	12.1.1 Menettely.....	466
	12.1.2 Verotus.....	471
	12.2 Henkilöyhtiötyyppi vaihtuu.....	476
	12.2.1 Menettely.....	476
	12.2.2 Verotus.....	480
	12.3 Henkilöyhtiö muutetaan osakeyhtiöksi.....	481
	12.3.1 Menettely.....	481
	12.3.2 Verotus.....	488
	12.4 Osuuskunta muutetaan osakeyhtiöksi.....	496
	12.4.1 Menettely.....	496
	12.4.2 Verotus.....	500
	12.5 Muita jatkuvuustilanteita.....	502
	12.6 Osakeyhtiö muutetaan muuksi yritysmuodoksi.....	504
	12.6.1 Menettely.....	504
	12.6.2 Verotus.....	506
	12.7 Osakeyhtiölajin muutos.....	508
	12.7.1 Menettely.....	508
	12.7.2 Verotus.....	510
13	Maan rajat ylittävät yritysjärjestelyt.....	511
14	Verojen kiertäminen yritysjärjestelyjen yhteydessä.....	522
	Kirjallisuutta.....	545
	Oikeustapaushakemisto.....	550
	Asiasanahakemisto.....	557

ESIPUHE 7., UUDISTETTUUN PAINOKSEEN

Yritysten toimintaympäristö on voimakkaassa liikkeessä. Rakennemuutokset ja erilaiset liiketoimintajärjestelyt, niin sanotut uudelleen järjestelyt tai verotuksen kielellä yritysjärjestelyt ovat osa yritysten ja niiden omistajien strategisia, taktisia ja operatiivisia keinoja varmistaa asemiaan kilpailussa. Edellisen painoksen julkaisemisen jälkeen yritys-järjestelyjä koskeva oikeuskäytäntö on ollut vilkasta ja myös menettelyjä koskevia lakeja on muutettu. Yrityskauppoja ja -järjestelyjä koskevien päätösten tulisi aina perustua ajantasaiseen ja kattavaan tietoon. Teoksesta on näiden syiden vuoksi tarpeen kirjoittaa uudistettu painos.

Teoksessa on pyritty avaamaan eri tilanteisiin vaikuttavia periaatteita ja lainalaisuuksia niin, että kirjan käyttäjä saisi päätöksensä varten mahdollisimman hyvän tuen. Yleinen piirre teoksessa käsitellyissä tilanteissa on se, että käytänteet ovat muotoutuneet usein oikeuskäytännön myötä. Yhä useammin tulkintoja uudelleenjärjestelyihin tulee hakea Euroopan unionin oikeuskäytännöstä. Teoksessa on aikaisempien painosten tapaan pyritty monipuoliseen käsittelytapaan, joka avaisi asiat monesta näkökulmasta ja samanaikaisesti useamman oikeudenalan kannalta.

Toivon, että teoksesta on hyötyä laaja-alaisesti, opiskelijoista asiantuntijoihin.

Oikeuskäytäntöä on teoksessa seurattu lokakuulle 2018.

Alma Talentin sisältöpäällikkö Arja Lappeteläinen ja kustannustoi-mittajat Inka Remonen-Niitepöld ja Aino Raunio ovat asiantuntevasti huolehtineet kirjan kustannustyöstä. Yhteistyö on taas kerran ollut saumatonta. Heille siitä lämmin kiitos.

Turussa, marraskuun 15. päivänä 2018
Raimo Immonen